

Over bitcoin en vertrouwen - Trouw

PETER HENK STEENHUIS

We zeggen het maar even voor de zekerheid: printen is alleen toegestaan voor persoonlijk gebruik. Het is niet supersympathiek om dit artikel te verspreiden. Sterker nog: het is verboden. Gelukkig is het heel eenvoudig om anderen een Blendle-linkje te sturen. Delen kan dus altijd!

06-12-2017

vandaag · 5 minuten lezen

betaalmiddel - interview - Valuta of geen valuta, wat moeten we aan met die boomende bitcoin? De Denker des Vaderlands laat er zijn licht over schijnen.

PETER HENK STEENHUIS

In de eerste bitcoinwinkel, in Hongkong.

foto reuters

Als de taxichauffeur of de journalist gaat investeren, is het tijd om te verkopen. Die wijsheid kwam afgelopen dagen geregeld voorbij in de talloze beschouwingen over de

bitcoin, de digitale munt zonder intrinsieke waarde, die elk moment kan instorten. Maar dat vooralsnog toch niet doet.

Denker des Vaderlands, René ten Bos, heeft geen bitcoins, maar vindt ze wel interessant. "Vooral vanwege het anarchistische karakter van de munt. Die functioneert buiten de staat om, buiten de bancaire wereld om, het is anti-institutioneel geld."

Volgens Ten Bos zorgt dat anti-institutionele karakter van de bitcoin er ook voor dat vooraanstaande economen zich nu tegen de munt richten. "Nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz riep op de bitcoin te verbieden. En volgens Robert Shiller, hoogleraar economie van Yale University en een echte specialist in financiële bubbles, kan de bitcoinhype tot een vergelijkbare krach leiden als die in 1929."

Ook Klaas Knot, president van De Nederlandsche Bank, keerde zich tegen de bitcoin. En François Villeroy de Galhau, president van de centrale bank van Frankrijk, stelde dat de "bitcoin op geen enkele wijze een valuta is". Hij sprak zelfs van "een speculatieve bezitting zonder economische basis".

"Dat laatste is vreemd", vindt de Denker des Vaderlands. "Want daar gaat de suggestie van uit dat andere geldvormen altijd een solide economische basis hebben. Maar waarom zou geld een economische basis moeten hebben? En waaruit bestaat die economische basis? Geld in het monetaire stelsel dat we hebben, is vooral gebaseerd op vertrouwen.

"In die zin zijn bitcoins niets nieuws. Geld heeft een geschiedenis en geld is steeds van aard en karakter veranderd. Maar één ding staat onwrikbaar vast: geld geeft, zoals de Britse schrijver en economisch historicus James Buchan het ooit zei, gestalte aan verlangen.

"In de ouderwetse ruileconomie worden twee verlangens door de ruil bevredigd en opgeheven. In een monetaire economie overleeft geld de transactie en dwingt het de bezitter als het ware om het opnieuw in te zetten. Doet die bezitter dat namelijk niet, dan houdt geld op geld te zijn. Geld moet dus rollen en omdat het rolt kunnen met dat geld verlangens worden gemobiliseerd. Ik geloof niet dat dit met bitcoins anders zal zijn. Alles draait, ook in de economie vol cryptomunten, om het mobiliseren van verlangens: ieder mens en niet alleen een dictator of iemand van adel kan met geld zijn wil opleggen aan de werkelijkheid. Er komen dingen binnen bereik die veel minder makkelijk binnen bereik komen door middel van rooftochten of plunderingen.

"In geld komen verlangen en vertrouwen dus op een zeer merkwaardige manier bij elkaar. Grote vraag is dan: kunnen we iemand vertrouwen die net zo lichtzinnig in zijn verlangens is als jij?"

Bitcoins zouden nieuwe digitale vormen van waardeoverdracht mogelijk maken en die potentie is precies hun economische basis

Is dat vertrouwen onterecht?

"Vertrouwen is in zekere zin altijd onterecht."

Pardon?

"Als ik jou vertrouw, kan ik dat uitspreken. Maar ook al doe ik dat hardop, ook expliciet vertrouwen betekent dat ik niet helemaal honderd procent zeker ben wat de uitkomst van dat vertrouwen zal zijn. Vertrouwen zie ik als een geste."

Wat is dat?

"Gestes zijn vormen van communicatie die iets doen met de gemeenschappelijkheid van mensen, ze liggen als het ware tussen mensen in, zonder dat je precies weet wat ermee gebeurt en wat niet. Als jij iemand vertrouwen schenkt, ligt dat tussen jou en de ander in, je weet niet wat die ander ermee doet. Het vertrouwen kan iets losmaken bij de ander wat jij helemaal niet wenst. Dat lijkt bij bitcoins ook het geval: ook hier zie je een vertrouwenssysteem dat weliswaar door de digitale complexiteit minder makkelijk toegankelijk is voor veel mensen dan 'gewoon' geld, maar dat toch beloftevol genoeg is om krankzinnig veel verlangens los te maken.

"Als de kritiek op bitcoins is dat ze geen reële economische waarde hebben, dan zeggen de aanhangers dat dit niet waar is. Je moet alleen de idee loslaten dat die waarde materieel is. Bitcoins, zo lees je dan her en der, zouden nieuwe digitale vormen van waardeoverdracht mogelijk maken en die potentie is precies de economische basis ervan. Het laatste zal er nog niet over gezegd zijn. Ik denk zelf, maar ik ben misschien ouderwets, dat het veel van een bubble weg heeft, maar ik ben niet zeker. Ik weet er ook te weinig van."

We willen helderheid, ook over onze investeringen in bitcoins.

"Ik noem dat resultatitis: de neiging om alles wat er gedaan wordt op resultaten af te rekenen."

Kunnen we dat met vertrouwen niet voor elkaar krijgen?

"Nee. Geen onderwerp speelt in de politiek, binnen de bureaucratie, binnen de bancaire wereld zo sterk als vertrouwen. Maar vertrouwen is niet iets wat je met een

of ander controlemechanisme eventjes organiseert. Verlangen is altijd de onzekere factor. Dat geldt ook voor de cryptogeldgemeenschap."

René ten Bos

Moet de belegger dan maar accepteren dat ook de bitcoin kan instorten?

"Dat doet hij natuurlijk niet. Het systeem is net als alle andere geldsystemen gebaseerd op vertrouwen, dat er uiteindelijk toch niet is. Dat verlangen is namelijk te groot. Daarom zal de bitcoin op een dag instorten. De hoop van de belegger is dat hij niet zo'n grote sukkel zal zijn als alle andere die na hem investeerden en een grotere kans lopen om als sukkel door het leven te gaan. Investeerders zullen steeds meer kosten gaan maken tegen een steeds groter risico. Dat zie je bijvoorbeeld aan mensen die geen bitcoins bekopen maar beleggen in fondsen die in bitcoins handelen. Zo is het enkele jaren ook gegaan bij de derivatenbubbel. In de keten van investeringen en doorverkoop wordt het moment van waanzin steeds weer uitgesteld."

Het is het zoveelste piramidespel.

"Ja, maar omdat het zo anarchistisch is en anti-institutioneel vind ik de bitcoin interessanter. Het doet me toch ook denken aan J. S. G. Boggs, een Amerikaanse kunstenaar die begin dit jaar overleed. Hij werd bekend door het geld dat hij ontwierp. Handgemaakte bankbiljetten die aan één kant beschilderd waren."

Vals geld.

"Nee, dat is een mooie paradox. Vals geld lijkt veel op echt geld, maar het is bedoeld om mensen te bedriegen. De tekeningen van Boggs, zogenaamde Boggs notes, leken helemaal niet op echte dollars, ze waren zelfs maar aan één kant beschilderd. Toch lukte het hem om binnen een circuit van kunstenaars mensen erop te laten vertrouwen. De Amerikaanse overheid vond het werk te subversief, Boggs is verschillende keren gearresteerd. Uiteindelijk is hij vrijgesproken. Het subversieve is natuurlijk ook het gevaar aan de bitcoin. Europol schat dat nu al 40 procent van de transacties in het criminele circuit in bitcoins plaatsvindt."